

Datum van
inontvangstneming

:

29/04/2024

Zaak C-158/24 [Rojcki]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

28 februari 2024

Verwijzende rechter:

Sąd Najwyższy (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 september 2022

Verzoekende partij:

J.P.

Verwerende partijen:

A.T.

J.B.

Skarb Państwa - Prezes Sądu Okręgowego w O.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Rechtsvraag die is voorgelegd aan een uitgebreide rechtsprekende formatie van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen; hierna ook: „SN”) en die betrekking heeft op de vraag of een schikkingsverzoek de verjaring van een vordering stuit.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Kwestie van de rechtsgevolgen van een handeling waarbij de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie wordt samengesteld, in het geval dat de

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

aldus samengestelde rechtsprekende formatie geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld is – Artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Moeten artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, aldus worden uitgelegd dat een handeling waarbij de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie wordt samengesteld, zoals een besluit van de president van een van de kamers van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen), geen rechtsgevolgen heeft indien de aldus samengestelde rechtsprekende formatie geen onafhankelijk en onpartijdig gerecht is dat vooraf bij wet is ingesteld in de zin van het Unierecht, met name op grond dat:

- a) deze meervoudige rechtsprekende formatie onder meer is samengesteld uit personen die tot rechter in de Sąd Najwyższy zijn benoemd op een wijze die kennelijk in strijd is met de bepalingen van nationaal recht inzake de benoeming van de rechters, zoals is vastgesteld bij onherroepelijke uitspraken van de nationale rechterlijke instantie in laatste aanleg, en de genoemde personen in deze rechtsprekende formatie de meerderheid vormen;
- b) deze rechtsprekende formatie op voornoemde wijze is samengesteld door een president van de Sąd Najwyższy die onder dezelfde omstandigheden tot rechter in de Sąd Najwyższy is benoemd en in strijd met de regels voor de benoeming van rechters in de Sąd Najwyższy tot president van de Sąd Najwyższy is benoemd?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verdrag betreffende de Europese Unie: artikel 2, artikel 6, leden 1 en 3, en artikel 19, lid 1, tweede alinea

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”): artikel 47

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie: artikel 267

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen; hierna: „grondwet”): artikelen 10, 173, 179 en 186

Ustawa o Sądzie Najwyższym (wet inzake de Sąd Najwyższy) van 8 december 2017 (hierna: „uSN”): artikel 11, artikel 13a, artikel 15, leden 1 en 3, artikel 26,

leden 2 en 3, artikel 29, lid 4, artikel 72, lid 1, artikel 75, lid 1, punt 5, en lid 1a, en artikel 80, lid 1

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej-Regulamin Sądu Najwyższego (besluit van de president van de Republiek Polen houdende vaststelling van het reglement voor de procesvoering van de Sąd Najwyższy) van 14 juli 2022 (Dz. U. 2022, volgnr. 1489): lid 84

Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „k.p.c.”): artikel 379, punt 4

Aangehaalde rechtspraak van het Hof

Arrest van 5 november 2019, Commissie/Polen (Onafhankelijkheid van de gewone rechterlijke instanties), C-192/18, EU:C:2019:924

Arrest van 2 maart 2021, A.B. e.a. (Benoeming van de rechters bij de Sąd Najwyższy – Beroep), C-824/18, EU:C:2021:153

Arrest van 26 maart 2020, Heroverweging ██████████ Raad en HG/Commissie, C-542/18 RX-II en C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232

Arrest van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Bij besluit van 16 oktober 2020 heeft de SN, aangezocht in een cassatieberoep in een zaak betreffende een betaling, aan een uitgebreide rechtsprekende formatie van de SN opgedragen om te beslissen op de rechtsvraag of de verjaring van een vordering kan worden gestuit door een schikkingsverzoek.
- 2 De voor de werkzaamheden van de civiele kamer van de SN verantwoordelijke president van de SN (hierna: „president van de civiele kamer”) heeft bij besluit van 18 augustus 2022 aan ST (voorzitter), ZX, KJ, YS, BV, CR en Dariusz Zawistowski (rapporteur) opgedragen om zitting te nemen in de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN die de genoemde rechtsvraag moest onderzoeken.
- 3 Bij brief van 5 september 2022 heeft de rechter-rapporteur aan de president van de civiele kamer van de SN meegedeeld dat hij het niet mogelijk achtte om de zaak ter terechtzitting te laten behandelen op de datum die werd vermeld in het schema van terechtzittingen. In dat geval zou de te beantwoorden rechtsvraag namelijk worden onderzocht door een rechtsprekende formatie die onder meer is samengesteld uit personen die tot rechter in de SN zijn benoemd op voordracht van de Krajowa Rada Sądownictwa (hierna: „KRS”) in zijn samenstelling krachtens de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (wet tot

wijziging van de wet inzake de KRS) van 8 december 2017 (Dz. U. 2018, volgnr. 3; hierna: „wijzigingswet”). De rechter-rapporteur heeft erop gewezen dat in de beslissing van de civiele kamer, de strafkamer en de kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken van de SN van 23 januari 2020 (BSA I-4110-1/20, OSNC 2020, nr. 4, volgnr. 34; hierna: „beslissing van de drie kamers van de SN”), die kracht van wet heeft en die bindend is voor elke rechtsprekende formatie van de SN, is vastgesteld dat een rechterlijke instantie waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestaat uit een persoon die onder dergelijke omstandigheden tot rechter in de SN is benoemd, niet kan worden geacht naar behoren te zijn samengesteld, zodat een dergelijke rechtsprekende formatie in strijd is met de wettelijke bepalingen van artikel 379, punt 4, k.p.c., wat ertoe leidt dat de procedure nietig is. Vier dergelijke personen, die de meerderheid vormen in de genoemde rechtsprekende formatie, zijn aangewezen om zaak III CZP 43/22 te behandelen.

- 4 In de genoemde brief verwijst de rechter-rapporteur tevens naar de bestaande rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), waarin het standpunt van de beslissing van de drie kamers van de SN wordt bevestigd.
- 5 De rechter-rapporteur heeft meegedeeld dat hij de rechtsvraag op een zitting zal behandelen zodra voor deze procedure een rechtsprekende formatie is samengesteld die niet in strijd is met de wettelijke bepalingen van artikel 379, punt 4, k.p.c.
- 6 De president van de civiele kamer van de SN heeft bij brief van 16 september 2022 aan de rechter-rapporteur meegedeeld dat hij, gelet op de brief van 5 september 2022, de opdracht heeft gegeven om het dossier van de besproken zaak over te leggen aan de voorzitter van de bevoegde afdeling, vergezeld van informatie over de door de rechter-rapporteur uitgesproken weigering om een datum voor de terechtzitting vast te stellen. De voorzitter van de derde afdeling heeft op 21 september 2022 besloten de zaak te behandelen ter terechtzitting van 19 oktober 2022.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 7 Bij het stellen van de prejudiciële vraag heeft de SN vastgesteld dat sommige van de personen die zijn aangewezen om zitting te nemen in de genoemde rechtsprekende formatie tot rechter in de SN zijn benoemd op een wijze die kennelijk in strijd is met de wettelijke bepalingen waarbij de wijze van benoeming van de rechters in de SN is geregeld, zodat een rechtsprekende formatie waarin onder meer dergelijke personen zitting hebben niet kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.
- 8 De vraag over de doeltreffendheid van het besluit van de president van de civiele kamer van de SN op grond waarvan de rechtsprekende formatie van deze rechterlijke instantie is samengesteld, is ingegeven door de noodzaak om te verduidelijken hoe kan worden gewaarborgd dat, wanneer de rechtsprekende

formatie van een rechterlijke instantie op een dergelijke gebrekkige wijze is samengesteld, daadwerkelijk toepassing wordt gegeven aan het Unierecht, dat vereist dat de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld is in de zin van artikel 47 van het Handvest. De twijfel daaromtrent vloeit voort uit het feit dat de president van de civiele kamer van de SN handelingen heeft verricht waarbij dit orgaan van de SN, dat bevoegd is om rechtsprekende formaties samen te stellen, geen toepassing geeft aan het Unierecht doordat het rechtsprekende formaties samenstelt die niet voldoen aan de norm van artikel 47 van het Handvest. In dit verband is tevens relevant dat de persoon die de functie van president van de civiele kamer van de SN uitoefent eveneens tot rechter in de SN is benoemd krachtens een besluit van de KRS, die in dat verband is vormgegeven overeenkomstig de wijzigingswet, en dat de kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN zijn geselecteerd in strijd met de daarvoor geldende procedureregels.

- 9 De SN heeft zich bij het stellen van de prejudiciële vraag op het standpunt gesteld dat de president van een kamer van de SN, als orgaan van de SN, gehouden is om bij de samenstelling van een rechtsprekende formatie van de SN toepassing te geven aan het Unierecht en om ervoor te zorgen dat dit recht wordt nageleefd, rekening houdend met het beginsel van voorrang van het Unierecht. Het feit dat deze rechtsprekende formatie van de SN in meerderheid is samengesteld uit personen die in 2018 tot rechter van de SN zijn benoemd, bemoeilijkt de beoordeling van de vraag of een aldus samengestelde rechtsprekende formatie van de SN voldoet aan de norm van artikel 47 van het Handvest. In de praktijk sluit dit namelijk uit dat een rechterlijke instantie in een dergelijke samenstelling recht kan spreken wanneer daarvoor een meerderheid van stemmen van de leden van de betreffende rechtsprekende formatie vereist is. Dat is evenmin mogelijk wanneer de betreffende rechterlijke instantie (dan wel de rechtsprekende formatie ervan) is samengesteld zonder dat rekening is gehouden met het verbod „nemo iudex in causa sua”. Om deze redenen is het twijfelachtig of een dergelijke rechtsprekende formatie daadwerkelijk kan voldoen aan de verplichting die rust op elke rechterlijke instantie (of op de rechtsprekende formatie ervan) om ambtshalve te onderzoeken of zij beantwoordt aan de voor de rechterlijke instanties geldende norm van artikel 47 van het Handvest.
- 10 Maatregelen om ervoor te zorgen dat aan deze verplichting wordt voldaan gaan gepaard met het risico van tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van de leden van deze rechterlijke instantie die de kennelijke schending van de bepalingen van nationaal recht in het kader van de procedures voor de benoeming van rechters van de SN in 2018 aanwijzen als reden voor de gebrekkigheid van de betreffende rechtsprekende formatie. De bepalingen van nationaal recht inzake de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van de rechters van de SN voorzien in beginsel in een bestraffing door de ontzetting uit het ambt van rechter (tuchtrechtelijk ontslag) voor het begaan van tuchtrechtelijke overtredingen die bestaan in „weigering van rechtsbedeling”, handelingen of nalatigheden „die de rechtsbedeling kunnen verhinderen of aanzienlijk kunnen belemmeren” of

handelingen waarbij vraagtekens worden geplaatst bij „het bestaan van de dienstbetrekking van een rechter, de doeltreffendheid van de benoeming van een rechter of de legitimiteit van een constitutioneel orgaan van de Republiek Polen”. Om die reden houdt de beoordeling van de doeltreffendheid van het besluit van de president van de SN betreffende de samenstelling van de genoemde rechtsprekende formatie tevens verband met de bescherming van de rechterlijke onafhankelijkheid van de leden van de rechtsprekende formatie die, gelet op de wijze waarop die procedures aanhangig zijn gemaakt, aanvoeren dat de met de zaak belaste rechtsprekende formatie op onbehoorlijke wijze is samengesteld.

- 11 Ook de loutere noodzaak voor een rechter om zitting te nemen in een rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie die niet kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld doet afbreuk aan de onafhankelijkheid van de leden van die rechtsprekende formatie die dit gebrek opwerpen als belemmering om recht te spreken. De overtuiging van een rechter dat de rechtsprekende formatie waarin hij zitting heeft niet voldoet aan de norm van artikel 47 van het Handvest en bijgevolg geen waarborgen biedt ten aanzien van het recht van procespartijen op een eerlijk proces kan, ook in de overtuiging van de rechter zelf, twijfel doen rijzen over de vraag of een dergelijke rechter onafhankelijk is wanneer hij in een dergelijke rechtsprekende formatie zitting blijft nemen. Derhalve moet een mechanisme worden uitgewerkt dat voorziet in een nauwgezet onderzoek naar de vraag of de specifieke rechtsprekende formatie van de betreffende rechterlijke instantie voldoet aan de norm van artikel 47 van het Handvest. De uitlegging van de Unierechtelijke bepalingen waarnaar wordt verwezen in de prejudiciële vraag is van groot belang, aangezien naar nationaal recht geen effectief rechtsmiddel bestaat ten behoeve van een rechter die onder verwijzing naar de bepalingen van het Unierecht aanvoert dat de gebrekkige benoeming van de leden van de rechtsprekende formatie waarin hij zitting heeft eraan in de weg staat recht te spreken.
- 12 Rechters die zijn aangewezen om tezamen met personen die op gebrekkige wijze tot rechter van de SN zijn benoemd zitting te nemen in een rechtsprekende formatie, dienen verzoeken in die ertoe strekken om dergelijke personen uit te sluiten van rechtspraak. Aan dergelijke verzoeken wordt evenwel geen gevolg gegeven wanneer zij worden ingediend in zaken die worden behandeld door de civiele kamer van de SN. De verzoeken worden niet ten gronde behandeld. Deze praktijk ontnemt deze rechters elk rechtsmiddel om een procedure te openen waarin de gegrondheid van hun aantijgingen kan worden beoordeeld.
- 13 Wanneer in het kader van een uitgebreide rechtsprekende formatie uitspraak moet worden gedaan over een voorgelegde rechtsvraag, kan de SN een beslissing geven en daaraan de kracht van rechtsbeginsel verlenen. In dat geval zijn alle rechtsprekende formaties van de SN gebonden door de gegeven beslissing. Om die reden is het geven van een dergelijke beslissing van belang voor de wijze waarop de SN een oplossing aanreikt in elke individuele zaak waarin de door deze rechterlijke instantie uitgelegde bepalingen van toepassing zijn. Er zij aan

herinnerd dat de SN uitspraak doet over rechtsmiddelen op gebieden die onder het Unierecht vallen.

- 14 Onder verwijzing naar de vaste rechtspraak van het Hof herinnert de verwijzende rechter eraan dat artikel 19 VEU de rechterlijke instanties van de lidstaten tot taak stelt om de volledige toepassing van het Unierecht in alle lidstaten alsook de rechterlijke bescherming van de rechten die de justitiabelen aan dat recht ontlenen te waarborgen. Hij wijst tevens op het in artikel 47 van het Handvest neergelegde recht dat eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden heeft op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.
- 15 In dit verband verwijst de verwijzende rechter, onder verwijzing naar het arrest van het EHRM van 1 december 2020 in de zaak *Guðmundur Andri Ástráðsson tegen IJsland*, verzoekschrift 26374/18, tevens naar de norm van artikel 6, lid 1, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM).
- 16 Dat een procedure er gelet op de daarvoor aangewezen rechtsprekende formatie toe leidt dat deze procedure nietig is, wordt vastgesteld bij beslissing van de drie kamers van de SN. Een dergelijke beslissing schept een rechtsbeginsel en is, niettegenstaande de uitspraak van de Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk hof, Polen) van 20 april 2020, U 2/20, OTK-A 2020, punt 61, bindend voor elke rechtsprekende formatie van de SN. In dit verband deelt de verwijzende rechter de redenering die met name wordt uiteengezet in de motivering van de beslissing van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN van 22 juni 2022 (I KZP 2/22, OSNKW 2022, nr. 6, volgnr. 22), alsook in de motivering van de beslissing van de SN van 5 april 2022, III PZP 1/22 en in de arresten van het EHRM van 22 juli 2021, *Reczkowicz tegen Polen*, verzoekschrift nr. 43447/19, 8 november 2021, *Dolińska-Ficek en Ozimek tegen Polen*, verzoekschriften nrs. 49868/19 en 57511/19, en 3 februari 2022, *Advance Pharma Sp. z o.o. tegen Polen*, verzoekschrift nr. 1469/20.
- 17 De gevolgen van de gebrekkigheid van een dergelijke procedure worden niet ongedaan gemaakt doordat de procespartijen gebruik kunnen maken van het middel (zogenoemde onpartijdigheidstoets) waarvan sprake is in artikel 29, leden 4 tot en met 25, uSN, in de bewoordingen die zijn vastgesteld bij de [ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake de Sąd Najwyższy en bepaalde andere wetten)] van 9 juni 2022 [Dz. U. [2022], volgnr. 1259]. De daarin vervatte regeling voorziet namelijk in een aanvullend rechtsmiddel, dat beperkingen inzake de termijn en de gronden voor de toepassing ervan omvat, wat [evenwel] geen beperking kan inhouden ten aanzien van de rechten van partijen, de bevoegdheden van de rechterlijke instantie die de zaak onderzoekt en de op haar rustende verplichting om vast te stellen of haar rechtsprekende formatie voldoet aan de vereisten die voortvloeien uit artikel 47 van het Handvest en artikel 6, lid 1, EVRM.

- 18 De verwijzende rechter verwijst tevens naar de eerste van de prejudiciële vragen die zijn gesteld in zaak C-658/22, die uitdrukkelijk betrekking heeft op de status van de meervoudige rechtsprekende formaties van de SN, hoewel de indiening ervan verband hield met het feit dat bij beslissing van 2 september 2021 is vastgesteld dat de personen die het voorwerp uitmaken van de beslissing van de drie kamers van de SN in kennelijke strijd met het recht tot rechter van deze rechterlijke instantie zijn benoemd. De verwijzende rechter deelt de redenering die in dit verband in het in voornoemde zaak ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing wordt uiteengezet volledig.
- 19 De verwijzende rechter wijst tevens op de schending van de regels voor de wijze waarop de kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN worden geselecteerd, wat een bijkomend aspect is dat bij de justitiabelen mogelijk gereede twijfel heeft doen rijzen over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de personen die zitting hebben in de volgens het besluit van deze president samengestelde rechtsprekende formatie. Indien een gebrekkig vormgegeven rechtsprekende formatie wordt samengesteld overeenkomstig het besluit van de betrokken president van de SN, die behoort tot een groep personen die eveneens tot rechter in de SN zijn benoemd op een wijze die kennelijk in strijd is met de bepalingen inzake de benoeming van de rechters en die derhalve zijn benoemd onder dezelfde omstandigheden als de personen die op zijn bevel zijn aangewezen om in de genoemde rechtsprekende formatie zitting te nemen, kan een dergelijke handeling alleen maar bijdragen aan de perceptie van de justitiabelen dat deze rechtsprekende formatie niet kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Deze wijze van samenstelling van de rechtsprekende formaties kan de indruk wekken dat wordt geprobeerd om de effecten van de gebrekkige benoemingsprocedure te legitimeren.
- 20 Overeenkomstig artikel 15 uSN worden kandidaten voor het ambt van president van de SN geselecteerd door de vergadering van rechters van de bevoegde kamer (hierna: „vergadering”). De vergadering is een orgaan van de SN en bestaat uit alle rechters die zitting hebben in de betreffende kamer uitmaken. De selectie van de kandidaten voor het ambt van president van de SN wordt gemaakt door een rechtsprekende formatie die representatief is voor de samenstelling van de betreffende kamer van de SN, en vereist een voldoende meerderheid van stemmen van de leden van de vergadering.
- 21 Op 29 juni 2021 heeft de vergadering van rechters van de civiele kamer van de SN, die was bijeengeroepen om kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN te selecteren, bij meerderheid van stemmen beslist om de beraadslagingen van de vergadering te schorsen totdat de voor het Hof aanhangige en toen reeds gevorderde procedures in de zaak Commissie/Polen (Tuchtregeling voor rechters), C-791/19, alsook in de zaken die aanhangig waren naar aanleiding van verzoeken om een prejudiciële beslissing in de zaken W.Ż. (Kamer voor bijzonder controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19 en Prokurator Generalny (Tuchtkamer van de Sąd Najwyższy –

Benoeming), C-508/19, waren beëindigd. De uitkomst van die zaken was namelijk relevant voor het verloop van de procedure voor de selectie van de genoemde kandidaten. De ambtstermijn van de toenmalige president van de civiele kamer van de SN, namelijk die van Dariusz Zawistowski, is verstreken op 31 augustus 2021.

- 22 De president van de Republiek Polen (hierna: „Poolse president”) heeft de leiding over de civiele kamer van de SN toevertrouwd aan de eerste president van de SN. Dit heeft ertoe geleid dat het ambt van eerste president van de SN en dat van president van de civiele kamer van de SN feitelijk zijn samengevoegd, wat een situatie heeft opgeleverd waarin niet wordt voorzien door de uSN. Volgens de bewoordingen van artikel 11 van die wet zijn de eerste president van de SN en de presidenten van de SN afzonderlijke organen van de SN. Tegelijkertijd sluiten de bevoegdheden van de presidenten van de SN uit dat deze bevoegdheden worden uitgeoefend door de eerste president van de SN. Artikel 13a uSN, dat aan de Poolse president de bevoegdheid verleent om de uitoefening van de taken van de presidenten van de SN toe te vertrouwen aan een aangewezen rechter van de SN, kan niet aldus worden opgevat dat de Poolse president, als orgaan van de uitvoerende macht, een persoon te midden van de rechters van de SN mag selecteren zonder daarbij rekening te houden met de algehele wettelijke regeling inzake het stelsel van de SN. De kwestie dat de Poolse president de uitvoering van de taken van de president van de civiele kamer van de SN op onbehoorlijke wijze heeft toevertrouwd aan een persoon die eerder is benoemd tot eerste president van de SN is aan de orde gesteld tijdens de vergadering van 7 september 2021.
- 23 Het feit dat de Poolse president de bevoegdheid heeft om de uitoefening van de taken van de presidenten van de SN toe te vertrouwen [aan een specifieke rechter van de SN], zoals geregeld in artikel 13a, gelezen in samenhang met artikel 15 uSN, getuigt ervan dat inbreuk is gemaakt op het grondwettelijke beginsel van de scheiding der machten en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ten opzichte van de uitvoerende macht. De grondwettelijke bepalingen waarin de bevoegdheden van de Poolse president zijn geregeld voorzien niet in zijn bevoegdheid om als orgaan van de uitvoerende macht zelfstandig te besluiten dat specifieke rechters functies dienen uit te oefenen op grond waarvan zij gerechtigd zijn om de bevoegdheden van de organen van de SN uit te oefenen. Artikel 144, lid 3, punt 23, van de grondwet bepaalt alleen dat de Poolse president de presidenten van de SN benoemt, alsmede dat voor dat ambt kandidaten moeten worden geselecteerd door een uit rechters samengesteld orgaan (vergadering van rechters). Alleen in de gevallen als genoemd in artikel 144, lid 3, van de grondwet is de handtekening van de Prezes Rady Ministrów (voorzitter van de ministerraad) niet vereist om de ambtshandelingen van de Poolse president te legitimeren. Wanneer de Poolse president taken toevertrouwt aan een president van de SN, is in dat verband geen sprake van de uitoefening van de bevoegdheid als bedoeld in artikel 144, lid 3, punt 23, van de grondwet, zodat de Poolse president en de voorzitter van de ministerraad [in dat geval] worden genoodzaakt om tezamen op te treden. Een dergelijke ambtshandeling van de hoogste organen van de uitvoerende macht, waarvoor geen uitdrukkelijke grondwettelijke grondslag

bestaat, wordt tegelijkertijd niet gerechtvaardigd door de noodzaak om de goede werking van een van de kamers van de SN te verzekeren wanneer de ambtstermijn van de betreffende president van de SN is verstreken. De grondwettelijke beginselen geven namelijk uitdrukkelijk aan wie dient op te treden ter vervanging van de president van een kamer van de SN.

- 24 Overeenkomstig de grondwettelijke bepalingen, uitgelegd in overeenstemming met het beginsel van de scheiding der machten en rekening houdend met de bepaling die uitdrukkelijk voorziet in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht (artikel 173 van de grondwet), kan niet worden aanvaard dat de Poolse president, als orgaan van de uitvoerende macht, de procedure voor de selectie van de kandidaten voor het ambt van president van de SN op enigerlei wijze beïnvloedt door middel van ambtshandelingen. In het kader van de selecties bij de civiele kamer van de SN in 2021 is het besluit van de Poolse president om de leiding van deze kamer toe te vertrouwen aan de eerste president van de SN reeds gegeven in de loop van de procedure voor de selectie van de kandidaten, nadat de betreffende zitting bij besluit van de vergadering was verdaagd. Het geven van dat besluit heeft in de praktijk geleid tot een belemmering van de toepassing van de in de bepalingen inzake het stelsel [en de werking] van de rechterlijke instanties vervatte regeling die erop ziet welke persoon moet worden aangewezen wanneer een president van de SN moet worden vervangen omdat zijn ambtstermijn is verstreken. Dit heeft een wezenlijke invloed gehad op het proces van de selectie van kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN.
- 25 De eerste president van de SN, namelijk TM, die door de Poolse president is belast met het aansturen van de werkzaamheden van de civiele kamer van de SN (hierna: „president van de vergadering”), heeft voor 7 september 2021 een vergadering bijeengeroepen om kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN te selecteren. Daarbij heeft de president van de vergadering geen rekening gehouden met het protest van de meerderheid van de leden van de vergadering, die daarbij hebben verwezen naar het besluit van de vergadering van 29 juni 2021 alsmede naar het feit dat de hierboven genoemde procedures voor het Hof nog niet waren beëindigd. De president van de vergadering heeft tijdens de zitting van 7 september 2021 tevens geweigerd om het formeel ingediende verzoek tot schorsing van de vergadering in stemming te brengen. In dat verband hebben dertien rechters die vóór 2018 tot rechter van de SN zijn benoemd, en die de meerderheid van de leden van de vergadering vormen, geweigerd om deel te nemen aan de beraadslagingen van de vergadering. Daardoor ontbrak het vereiste quorum. Soortgelijke situaties hebben zich voorgedaan op 16 en 27 september 2021.
- 26 Na afloop van de vergadering van 7 september 2021 hebben de rechters die om verdaging van de zitting hadden verzocht onder meer verklaard dat het besluit van de vergadering van 29 juni 2021 niet is vernietigd, dat deze nog steeds van kracht is en dat de redenen voor het geven ervan niet zijn weggefallen, alsook dat de voorzitter van de vergadering op 7 september 2021 heeft geweigerd om het naar

behoren ingediende verzoek tot verdaging van de vergadering in stemming te brengen.

- 27 De aanwezigheid van een derde van de rechters die de rechtsprekende formatie van de civiele kamer van de SN uitmaken volstond voor het houden van de vergadering op 27 september 2021. De in dit verband geldende regeling is ingevoerd krachtens de herziening van de uSN, die na deze herziening in 2017 nog meerdere malen is gewijzigd. De beperking van het vereiste quorum voor de selectie van kandidaten voor het ambt van president van de SN tot een derde van de rechtsprekende formatie van de betreffende kamer van de SN doet ernstige twijfels rijzen over de vraag of de selectie die op grond van deze regeling is verricht wel regelmatig is.
- 28 Tijdens de zitting van 27 september 2021 heeft de voorzitter van de vergadering, gelet op de aankondiging dat het arrest in de zaak W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, door het Hof zou worden gewezen op 6 oktober 2021, geweigerd om een verzoek in stemming te brengen waarbij was verzocht om de zitting te verdagen tot ten minste 7 oktober 2021. Bovendien heeft de voorzitter van de vergadering geweigerd om een verzoek ter stemming te brengen waarbij was verzocht om de Poolse president te verzoeken om de eerste president van de SN uit het ambt van hoofd van de civiele kamer van de SN te ontheffen.
- 29 Bij de selectie van de kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN op 27 september 2021 waren uitsluitend leden van de vergadering betrokken die tot rechter van de SN zijn benoemd krachtens een besluit van de KRS, die in dat verband was vormgegeven krachtens de wijzigingswet. Het vereiste quorum voor het houden van een vergadering in deze samenstelling is gewaarborgd door de overplaatsing door de eerste president van de SN van twee personen die eerder waren benoemd tot rechter van de kamer voor bijzonder controle en publieke zaken van de SN, namelijk BV en ZH, alsook van UC, die eerder was benoemd bij de tuchtkamer van de SN.
- 30 De kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN zijn geselecteerd in weerwil van het standpunt van de meerderheid van de rechters die de rechtsprekende formatie van deze kamer vormen, alsook in strijd met de regels voor de werking van de vergadering, die een orgaan van de SN is. Uit het hierboven beschreven verloop van de vergadering tijdens welke de kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN zijn geselecteerd in 2021 volgt dat de regels voor het goede verloop van de vergadering niet zijn nagekomen. De begane inbreuk op deze regels heeft verhinderd dat een meerderheid van de stemgerechtigde leden van de vergadering daaraan kon deelnemen en dat door deze leden kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN konden worden voorgedragen. Na de benoeming van de president van de civiele kamer van de SN in 2021 is de gehele bestaande structuur van deze kamer herzien. Alle tot dan toe in ambt zijnde kamerpresidenten, die vóór 2018 tot rechter van de SN zijn benoemd, zijn uit hun ambt ontheven, en in

hun plaats zijn de ambten van de kamerpresidenten in het geheel bezet door personen die tot rechter in de SN zijn benoemd krachtens een besluit van de KRS, die in dat verband was vormgegeven krachtens de wijzigingswet.

- 31 De omstandigheden rondom de selectie van de kandidaten voor het ambt van president van de civiele kamer van de SN in 2021 en het feit dat die kandidaten uitsluitend zijn geselecteerd te midden van personen die tot rechter in de SN zijn benoemd krachtens een besluit van de KRS, die in dat verband was vormgegeven krachtens de wijzigingswet, zijn gebeurtenissen die bij de justitiabelen twijfel kunnen doen rijzen over de vraag of de president van de civiele kamer van de SN die door de Poolse president te midden van die kandidaten is benoemd kan worden geacht een van de politieke macht onafhankelijk orgaan van de SN te zijn. De onafhankelijkheid van dat orgaan is namelijk een van de voornaamste factoren die waarborgen dat bevelen tot samenstelling van de rechtsprekende formaties aldus worden gegeven dat die rechtsprekende formaties onderdeel zijn van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.
- 32 Om voornoemde redenen is bij de verwijzende rechter twijfel gerezen over de vraag of, in het licht van de in de prejudiciële vraag genoemde Unierechtelijke bepalingen, een beslissing van de president van de civiele kamer van de SN betreffende de samenstelling van een rechtsprekende formatie die bij meerderheid bestaat uit personen die tot rechter zijn benoemd op voordracht van de bij de wijzigingswet vormgegeven KRS wel rechtsgevolgen kan sorteren. Het antwoord op die vraag is van belang voor de beoordeling of een rechterlijke instantie met een dergelijke samenstelling, gelet op de wijze waarop de rechtsprekende formatie ervan in de onderhavige zaak tot stand is gekomen, daadwerkelijk kan beoordelen of zij voldoet aan de norm die ziet op het waarborgen van onafhankelijke en onpartijdige gerechten die vooraf bij wet zijn ingesteld. Het aanwijzen van uitgebreide rechtsprekende formaties (die bestaan uit zeven rechters van de SN) zoals in de onderhavige zaak is thans de vaste praktijk die door de president van de civiele kamer van de SN wordt gehanteerd. Thans worden de rechtsprekende formaties in alle zaken waarin rechtsvragen worden voorgelegd waarop moet worden beslist door een uitgebreide rechtsprekende formatie aangewezen zoals dat is geschied in de onderhavige zaak.
- 33 De verwijzende rechter heeft zich op het standpunt gesteld dat de president van de civiele kamer van de SN, als orgaan van de SN dat krachtens de wet bevoegd is om rechtsprekende formaties samen te stellen, op dat punt beslissingen dient te geven die in overeenstemming zijn met het Unierecht en dat deze president de formaties van rechters alleen aldus mag samenstellen dat de door de aangewezen rechters gevormde rechterlijke instantie voldoet aan de norm van artikel 47 van het Handvest. De uitlegging van het Unierecht die door het Hof ten aanzien van deze norm is gegeven is bindend voor elke rechterlijke instantie in de lidstaten en kan bij het geven van een bevel tot het samenstellen van een rechtsprekende formatie evenmin worden genegeerd door een president van de SN, die een orgaan van deze rechterlijke instantie is. Het betreft [namelijk] een handeling die rechtstreeks van invloed is op het verloop van de procedure, aangezien het

samenstellen van een rechtsprekende formatie in strijd met de bepalingen van de wet de betreffende civiele procedure nietig maakt (artikel 379, punt 4, k.p.c.). Het besluit van de president van de SN tot samenstelling van een rechtsprekende formatie is een handeling die vormgeeft aan deze rechtsprekende formatie en waaraan een soortgelijke betekenis moet worden toegekend als die van een justitiële handeling tot uitsluiting van een rechter. Het voorwerp en doel van beide handelingen dient de regelmatige vormgeving van de betreffende rechtsprekende formatie te zijn. Vanuit dit oogpunt kan een handeling die bestaat in het samenstellen van de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie, gelet op de vorm die een dergelijke handeling aanneemt (als besluit), alsook gelet op de procedurele gevolgen ervan, niet buiten de beoordeling van de rechter vallen. De rechter is namelijk gehouden om ambtshalve vast te stellen of de rechtsprekende formatie waarin hij zitting heeft, voldoet aan de norm die ziet op de waarborging van onafhankelijke en onpartijdige gerechten die vooraf bij wet zijn ingesteld.

- 34 De verwijzende rechter wijst in dit verband op het arrest van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798. Hij is van oordeel dat de in dit arrest geformuleerde beoordeling ervoor pleit om dezelfde beoordeling te hanteren ten aanzien van beslissingen die door de organen van een rechterlijke instantie [[lees:] door de president van de SN] worden gegeven teneinde de rechtsprekende formatie van de betreffende rechterlijke instantie samen te stellen. Dit standpunt lijkt des te meer gerechtvaardigd daar het nationale recht geen passend rechtsmiddel kent op grond waarvan een rechterlijke instantie, gelet op de wijze waarop zij is samengesteld, kan worden belet of verhinderd daadwerkelijk toepassing te geven aan het Unierecht met betrekking tot haar verplichting om vast te stellen of zij een vooraf bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdige gerecht is en om bijgevolg te verzekeren dat het Unierecht op dat gebied bij voorrang wordt toegepast.